

Otázka: Česká filosofie

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Barus

Filosofie = kritická rozumová věda

- používá racionální postupy a metody, většina dnešních věd je vyvozených od filosofie

Obory:

- Ontologie= nauka o jsoucnu, jakožto jsoucnu
- Gnozeologie = „poznání“
 - kde jsou meze
 - jestli poznáváme rozumem, nebo smysly
- Axiologie = nauka o hodnotách, jak vzniká hodnocení

Č. F = srovnání se světovou filosofií

- česká — nevznikly žádné filosof. systémy
- žádné abstraktní myšlenkové struktury
- není myšlenková originalita (jen příspěvky)

- většina fil. Se věnuje i jiným oblastem
- je prakticky zaměřená
- spojeno s etikou a sociologií

Periodizace:

- a) počátky české filosofie
- b) období reformace
- c) renesance - baroko
- d) osvícenství
- e) novověká

A) POČÁTKY ČESKÉ FILOSOFIE

- Založena Karlova Universita r. 1348
- Janek Václav - vycházel z Aristotela
— konec 14. Stol.
Jan Wycliff - anglický teolog, učil na Oxfordské universitě
— Z jeho popudu vznikl první anglický překlad bible

B) REFORMACE

- Konrád Waldhauser - soustředil se na kritiku církve
- Jan Milíč z Kroměříže - kazatel
 - snažil se věci napravit fyzicky
 - velice populární, ačkoliv nedostudoval
 - znal osobně papeže
- Tomáš Štítný ze Štítného - nebyl bouřlivý

- řeči besední - pokus o výklad z tehdejší filosofie
- Mistr Jeroným Pražský

Mistr Jan Hus - kazatel

- narodil se v husinci, studoval v Praze
- jeho kázání poslouchali chudí i bohatí
- 1393-bakalář, studoval artistickou fakultu - učitel - děkan
- chtěl se bít za ideály pravého křesťanství
- kázal v Betlémské kapli, později byl jejím správcem
- zprvu ho podporoval Václav 4.
- 1412-postavil se proti odpustkům, ale to se králi nelíbilo, neboť peníze z odpustků jdou k němu
- zasloužil se o rozvoj českého jazyka - zjednodušil ho a zavedl znaménka
- své spisy psal česky
- byl realista
- vycházek z Wicliffa
- při přijímání - oplatka=Ježíšovo tělo, víno=Ježíšova krev
- Odešel na hrad Krakovec, v kostnici měl obhájit své učení, ale byl zajat aby své učení odvolal (v takovém případě by byl vězněn). On však neodvolal a tak ho nechali upálit jako kacíře
- po své smrti považován za světce
 - jeho popel zadupán spolu s koňským popelem, pro jeho zneuctění a popel shozen do Vlaty - aby ho lid nemohl uctívat
 - „Křesťan je ten, kdo se chová podle svatého písma (Bible)“
 - písmo je absolutní autorita
- **Etika** - nejvyšší hodnotou pro Husa byla pravda = písmo

Petr Chelčický - reformátor 15. St.

- na základě jeho myšlenek vznikla Jednota Bratrská
- ctnosti: pokora, odvrátit se z pozemských věcí a připravovat se do druhého života, zlo oplácet dobrem
- nezabiješ
- chtěl rovnost (Jednota Bratrská)

C) RENESANCE + BAROKO

Jan Ámos Komenský

- Český pedagog, humanistický filozof, spisovatel, teolog, polyhistor a reformátor
- učitel národů
- emigroval do Holanska (musel)
- Pocházel z českobratrské rodiny
- studoval v Německu

Dílo:

- r. 1935 - nalezen rukopis v archivu v Halle nad Saalou za K. života vyšly jen dvě části
- prolog- obrací se ke světům Evropy

7 částí:

- 1. Panegersie - všeobecné probuzení
- 2. Panaugie - osvětlení
- 3. Pansofie - vševěda
- 4. Panpaedie - vševýchova
- 5. Panglotie - všeobecný jazyk
- 6. Panarthosie - všeobecný jazyk
- 7. Pannuthesie - všeobecná výzva

Dílo určeno pro celosvětový koncil, o jeho svolání K. snil

- program, jak pomocí všeobecné výchovy, reformy věd, reformy náboženství ve smyslu tolerančním, vytvořením universálního jazyka, reform a státní správy = napravit lidské věci a zaručit věčný mír a spolupráci
- **1. a 2. Díl** – výklad, co jsou lidské věci a jak jsou narušen, vyzývá všechny o nápravu ve všem a všemi prostředky
- **3. díl.** – filozoficky nejvážnější
 - veškeré jsoucno rozdělil na 7 stupňů světa
 - čtyři jsou sestupné
 - po nich nastává vzestup a pokračuje 3 větami, které čl. stvořil
 - svět řemeslných výtvorů
 - svět morální – čl. ovládá, řídí a zlepšuje lid
 - svět duchovní – čl. a Bh, postupně se čl. přibližuje k nekonečné bytosti
- **4. díl.** – hlavní význam
 - navrhuje na výsledky celé pedagogické tvorby a završuje ji ve smyslu universálnosti
 - proces lidské výchovy začíná už před narozením dítěte – až do smrti
 - pozornost věnuje i volnému času
- **5. díl.** — Věnováno zdokonalení všech národních jazyků
 - vytvoření všeobecného, univerzálního jazyka
- **6. díl** – náprava nutná ve **3 oblastech: náboženské, vzdělávací a politické**
 - nutno zřídit 3 tribunály, které by sledovaly nápravu v těchto oblastech
 - „soubor světla“ vzdělání
 - má mít informace ze všech zemí o nových objevech – nezištná pomoc ostatním národům
 - Politika – náprava správy v každé zemi i mezinárodních vztahů
 - každý má pracovat, někdo nemá trpět nouzí
- **7. díl** – napomenutí a povzbuzení těm, kteří se budou podílet na budování vševědy a provádění všeobecné nápravy
 - = společenská utopie – nekoncepce ideálního státu jako osamělé obce na odlehlém ostrově, ale jako organizaci celosvětovou, zaručující mír, politickou a vědotechnickou spolupráci a tím stále stoupající blahobyt
- **Shrnutí:**

- Synkretická filosofie - snaha o spojení úsilí pedagogického, pansofického a irénického snaha o pokojné řešení a překonání všech konfliktů politických, sociálních a náboženských v jeden filosofický celek
- **3 zdroje poznání:**
 - 1. Smysly
 - 2. Rozum
 - 3. Víra
- vzájemně se doplňují, takže veškeré fil. Poznání vyúsťuje v Božím zjevení
- preference víry (hluboký prožitek, uznával i mistiku)
- Nepřijal teorii „dvojí pravdy“
- odmítal heliocentrismus (slunce je středem vesmíru) i Decarta
- respektování přírody (makrokosmos) jako vzor pro člověka (mikrokosmos) - můžeme odhalit ideje, podle nichž byl stvořen svět
- Pansofie (vševědění) - má uvést v soulad všechny poznatky o přírodě, Bohu, člověku
- předpoklad k reformě společnosti (nápravě věcí lidských)
- idea universální vědy
- z Pansofie pak výchovou reformaci vznikne pankarmanie (mír a jednota lidstva)

D) OSVÍCENSTVÍ - OBROZENÍ

- zdroj nejdříve přírodních věd, později humanitních (Dobrovský, Pelch, Dolner, Palacký)

Bernard Bolzano - otec Ital, matka Němka žijící v praze

- matematik, filosof, kněz a teolog
- byl ctěn a vážen
- doceněn až ve 20. St.
- zařazen do UNESCO jako významná osobnost
- 1805 byl jmenován na učitele na katedře pražské universitě
- podobný osud jako Hus
- myšlenka: miluj každého, jako sebe sama
- byl ovlivněn osvícenstvím

- studoval na gymnáziu
- zajímal se i o logiku
- velký vliv měla Kantova kritika čistého rozumu
- hluboce věřící člověk
- velký vliv na něj měla jeho výchova - byl zbožný po matce
- získal popularitu svými přednáškami
- přátelé: Josef Dobrovský a František Palacký
- měl příznivce i v místní šlechtě
- 1818 - těžké chvíle - ztratil místo na universitě
- nařčen ve spojení s Itáli
- bylo mu zakázáno učit po celý život
- pobývat v Praze i na statcích u přátel
- Anna Hofmanová - manželka, věnoval ji jednu ze svých knih
- „Koho chce Bůh zničit, toho ranní rozumem
- **tvrdil, že víra jde spojit s rozumem**
- díla: Paradoxi nekonečna, Vědosloví, O nejlepším státě, kniha o logice, Athanaisia - (podtitul) aneb dílo pro nesmrtelnost duše
- „O nejlepším státě“ : - lidé si budou rovni ve svobodách i majetku
 - připoštěl, i dělníci mají právo na zlepšení podmínek
 - Filosofie: „český Leibniz“ - oba se domnívali, že základem jsoucna jsou Monády
 - Substance: - věční, nezničitelní, oduševnělí
 - mají tendence se zdokonalovat
 - otázka poznání
 - Etika: každý by měl myslet, jaké důsledky budou mít jeho činy na jednotlivce i na společnost

Augustin Smetana - profesor na pražské filos. fakultě

- původně katolický kněz a stal se z něj ateista
- dílo: „Vznik a Zánik ducha“, „Obrat a vyústění dějin Filosofie“
- dějiny myšlení = boj mezi konečným a nekonečným
- konečno = právo, náboženství

- nekonečno = umění, láska =- vývoj ke svobodě
- navazoval na německého fyl. G. Hedera - „budoucnost patří Slovanům“